

SPADKOBIERCY REFORMACJI

Ewangelicy w Lublinie i na Lubelszczyźnie
(historia, kultura, ekonomia, literatura)

ERBEN DER REFORMATION

Protestanten in Lublin und Lubliner Land
(Geschichte, Kultur, Wirtschaft, Literatur)

Redakcja naukowa / Wissenschaftliche Redaktion

Ks./ Pfr. Grzegorz Brudny

Witold Matwiejczyk

Małgorzata Willaume

Sławomir Jacek Żurek

Lublin
TOWARZYSTWO NAUKOWE
KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO
JANA PAWŁA II

Spis treści

Inhaltsverzeichnis

KS. /PFR. GRZEGORZ BRUDNY

Ewangelicki etos pracy (wstęp)	11
<i>Das evangelische Arbeitsethos (Einführung)..</i>	19

HISTORIA

GESCHICHTE

BOGUMIŁ SZADY

Geografia Reformacji w województwie lubelskim od XVI do XVIII wieku	31
<i>Die Geographie der Reformation in der Woiwodschaft Lublin (16.–18. Jahrhundert)</i>	45

WIESŁAW ŚLADKOWSKI

Koloniści niemieccy na Lubelszczyźnie w latach 1815–1915. Życie religijne i szkolnictwo	67
<i>Deutsche Kolonisten im Lubliner Land in den Jahren 1815–1915. Religiöses Leben und Schulwesen</i>	72

ANTONI CHORAŻY

Nadbużańscy Olędrzy. Rys historyczny w 400. rocznicę założenia kolonii	79
<i>Die Hauländer an dem Bug. Ein geschichtlicher Überblick zum 400-jährigen Jubiläum der Ansiedlung</i>	87

KATARZYNA WÓJCIK

- Potomkowie kolonistów niemieckich – ewangelicy z Chełmszczyzny
i Lubelszczyzny w okresie dwudziestolecia międzywojennego 103
*Nachfahren der Deutschen Siedler – Protestanten aus der Gegend
von Chełm und Lublin in der Zwischenkriegszeit* 118

TADEUSZ STEGNER

- O ks. dr. Aleksandrze Schoeneichu (1861–1939) 133
Über den Pfarrer Dr. Aleksander Schöneich (1861–1939) 145

JULIUSZ GARDAWSKI

- Biskup Juliusz Bursche (1862–1942) 163
Bischof Juliusz Bursche (1862–1942) 178

KS. /PFR. GRZEGORZ BRUDNY

- Parafia Ewangelicko-Augsburska św. Trójcy w Lublinie od drugiej wojny
światowej po dzień dzisiejszy – rys historyczny 195
*Die evangelisch-augsburgische Gemeinde der Heiligen Dreifaltigkeit
in Lublin seit dem Ende des Zweiten Weltkriegs bis heute –
ein historischer Überblick* 202

KULTURA I EKONOMIA *KULTUR UND WIRTSCHAFT*

WITOLD MATWIEJCZYK

- Rodzina Vetterów w życiu gospodarczym, społecznym
i kulturowym Lublina 221
*Familie Vetter im wirtschaftlichen, gesellschaftlichen und kulturellen
Leben von Lublin* 234

MARZENNA MODRZEWSKA-MICHALCZYK

- August Vetter (1847–1907) i Juliusz Rudolf Vetter (1853–1917) –
orędownicy kształcenia zawodowego młodzieży
na przełomie XIX i XX wieku 249
*August Vetter (1847–1907) und Juliusz Rudolf Vetter (1853–1917) –
Verfechter der beruflichen Bildung um die Wende vom 19. zum 20.
Jahrhunderts (Zusammenfassung)* 255

MIROSLAW ŁOBODA

- Rodzina Plage i Zakłady Mechaniczne Plage–Laśkiewicz 261
Familie Plage und die Maschinenfabrik Plage–Laśkiewicz 275

GRAŻYNA MICHALSKA

- Bracia Krausse – lubelscy producenci mąki i wyrobów mącznych 291
*Gebrüder Krausse – Lubliner Produzenten von Mehl
 und Mehlprodukten (Zusammenfassung)* 297

KS. /PFR. MICHAŁ JABŁOŃSKI

- Cukiernictwo i Kacper Semadeni (1799–1861) 303
*Das Konditorhandwerk und Kacper Semadeni (1799–1861)
 (Zusammenfassung)* 306

KRYSTYNA SCHABOWSKA

- Wilhelm Hess (1848–1932) oraz dzieje jego fabryki węg 309
*Wilhelm Hess (1848–1932) und die Geschichte seiner Waagen Fabrik
 (Zusammenfassung)* 314

MAŁGORZATA MICHALSKA-NAKONIECZNA

- Emil Plage (1869–1909) i Rektyfikacja Lubelska 321
*Emil Plage (1869–1909) und die Lubliner Destillerie
 (Zusammenfassung)* 329

JERZY LOBARZEWSKI

- Ludwik Haberau (1870–1957) – lubelski ewangelik aptekarz 335
*Gustaw Haberau (1870–1957) – ein protestantischer Apotheker
 in Lublin (Zusammenfassung)* 337

LITERATURA
LITERATUR

JAROSŁAW PŁUCIENNIK

- Dyskurs reformacyjny w parafrazie Psalmu 110 Jana Kochanowskiego ... 343
*Der reformatorische Diskurs in der Paraphrase des Psalms 110 von Jan
 Kochanowski (Zusammenfassung)* 356

DARIUSZ CHEMPEREK

- Wartości literackie i kulturowe *Kancjonatu wielkiego toruńskiego*
 Piotra Artomiusza 357
*Literarische und kulturelle Werte „Des Großen Thorner Gesangbuches”
 von Piotr Artomiusz (Zusammenfassung)* 371

MARIOLA JARCZYKOWA

- Listy dedykacyjne Krzysztofa Kraińskiego 373
Widmungsbriefe von Krzysztof Kraiński (Zusammenfassung) 383

JAKUB MALIK

Być Niemcem w Lublinie. O lubelskich realiach <i>Lalki</i> Bolesława Prusa.	
Dopowiedzenia	385
<i>Ein Deutscher in Lublin sein. Über die Lubliner Wirklichkeit</i> <i>in dem Roman „Die Puppe“ von Bolesław Prus.</i>	
<i>Ergänzungen (Zusammenfassung)</i>	395
SŁAWOMIR JACEK ŻUREK	
Tropy ewangelickie w <i>Dziennikach</i> Jerzego Pilcha	397
<i>Evangelische Spuren in den „Tagebüchern“ von Jerzy Pilch</i> <i>(Zusammenfassung)</i>	411
Indeks osobowy / Personenregister	413